lomásnak, amelyet megrögzit. Még a szószerinti gyorsirói feljegyzés is csak torzképet nyujthatna, mert az sem rögziti meg a vallomást tevő egyén egy-egy önkéntelen mozdulatát, elpirulását vagy elsápadását, egy-egy kinos szünetet a válaszadás előtt stb. Hát még az a jegyzőkönyv, amely már csak az elnök lelkületén átszürődött rövid foglalatot ad, amelyből tehát nem tünik ki például, hogyan igyekszik a vallomást tevő egyén a kérdés lényege mellett elsiklani, hogyan tér vissza ujra és ujra arra a konstrukcióra, amelyet magának előre összeállitott és amelyből a gyakorlott elnök öt untalan kizökkenti, hogyan viselkedik a szembesités során azon a szokásos mondaton tul is, hogy mindegyik fél fenntartotta vallomását stb.

Amikor tehát például a másod- (vagy az első-) biróság megállapitotta, hogy a tanu vagy a fél vallomása habozó vagy határozatlan volt, a kir. Kuria, szerény nézetünk szerint, tullépi a felülvizsgálat körének a törvény intenciójában elképzelt határvonalát, amikor — a tárgyalási jegyzőkönyv alapján nem látván ilyen habozást vagy határozatlanságot — azon az alapon dönt, hogy ez a vallomás határozott és hiteltérdemlő. A másodbiróság ellenkező megállapitása — legalább is ebből kell kiindulni — éppen amaz imponderabiliák hatása alatt keletkezett, amelyek az iratokból ki nem tünnek és amelyek a biró észlelésének egyik legértékesebb alkateleme. S ezek az imponderabiliák utóbb már nem is pótolhatók, mert természetes, hogy a tanu vagy a fél, akit netán másodszor hallgatnak ki, már okult az esetből, jobban vigyáz magára, erősebb szuggesztiója alatt áll annak a célnak, amelyet vallomásával el akar érni.

A bizonyitékok mérlegelése nemcsak közvetlen és nyilt alakjában, hanem közvetett megnyilatkozásaiban is el van vonva a felülvizsgálati biróság elől. Ez nem formalizmus és ósdi elmaradottság, hanem fontos következménye a közvetlenség elvének, amely a modern perjog egyik sarkalatos pillére. Éppen mert a közvetlenség teljes érvényrejuttatása amugy is fölötte nehéz, — hiszen már a tanu és a fél vallomása mint bizonyitó eszköz is csak halvány pótlása a biró megvalósithatlan közvetlen észlelésének, — kell annak minden legkisebb megnyilvánulásán is féltő gonddal örködnünk. *M.*

Jogélet

Magyary Géza

A hétköznapi élet az eleven ember mellett is ugy ment el, hogy szürkeségnek vélte egy magasröptü léleknek minden feltünéstől való irtózását. Pedig ez a szürke ember szines egyéniség, sulyos belső értékek hordozója volt. A huszadik század első éveiben került fel előző jogakadémiai professzorkodása után a budapesti egyetemre,

abban az időben, amikor nekipezsdülő szellemi életünk eleven lüktetése számos beteljesülésre váró igéretet vetett fel. Magyary Géza már ezen időpontban is több volt, mint igéret, de irodalmi és tanári müködése Budapesten vált érett kalásszá.

Szikár, csontos külseje a fölényes embernek a maga tudatából is kivesző, szinte rejtve élő fölényességéből fakadó jóakarat derüje mellett is a szerzetesre emlékeztetett. Magyary Géza szerzetese volt a jognak, — de egyedülélő, magyányosságában tépelődő monachus és nem társaságot kedvelő „barát". Talán soha senkit annyira be nem töltött a Jog és megint csak szerzetesi jellemvonása volt a Jog iránti rajongó szeretete. Soha nem muló diákkori emlékem, hogy amikor öt hallgatója colloquiumra jelentkezett, és egymás után irta be az öt „kitünőt" az indexbe, könnyes szemekkel mondta: „Az urak nem is tudják, mily boldogság az a tanárnak, ha ő kitünőt osztályozhat." A fiatalos léleknek minden csufondároskodásra hajló, diákos jó kedve hamar észrevette a professzornak bájos (ezt a szót nem kerestem, kibujt a tollam alól) ügyetlenségét, de vele szemben mindent elnémitott lényének tiszteletet érdemlő és tiszteletadásra a hatáskeresés külső eszközei nélkül is rákényszerítő nemessége. A száraznak tartott perjogot müvelte oly lelkességgel, amelyet át tudott vinni hallgatóságára. Nagyvonalu következetességgel egységes gondolati rendszert épitett ki; hihetetlen elmélyedéssel bányászta ki a törvény rendelkezéseinek előtte felderitlen tartalmát, addig nem látott belső összefüggéseit. Élete utolsó esztendeiben a Jogeszmének papjából a Jogeszme militans katonája lett. Nemzetközi jogi munkái a magyarság békebeli fegyvertényeinek számitanak. Ez a munkásság európai tekintélyt és elismerést szerzett nevének.

Ez a nemzetközi jogi irodalmi munkásság volt egyetlen érintkezése a politikával. Egyébként hüvös előkelőséggel eltéritett maga elől minden politizálást. Egyetlen elfogultsága volt: a Jognak szeretete. De ment volt minden előitélettől és a hangulatok áramlásától. Amint jogászi gondolkodása a könyörtelen következetességet mutatja, olyan volt egész egyénisége. Hálás emlékezetünk kisérte utolsó utjára. *B. S.*

A Nemzetközi Jogi Egyesület varsói konferenciája. Tekervényes és hosszu az az ut, amelyet a nemzetközi jogi életben a gondolat megtesz addig, amig valóság és nemzetközi szabály lesz belöle. A közgazda avagy a jogász asztaláról elöpattant ötlet találkozik vándorutján más országhatárok felöl elösietö, hasonló gondolatcsermelyekkel, az egyre izmosodó árt pedig